O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
T.S.Sharipov

2024 yil «29» 08

MOLIYA ASOSLARI

FANI BO`YICHA

SILLABUS

(Kunduzgi va kechki ta’lim shakli uchun)

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta’lim sohas: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta’lim yo‘nalishi: 60410400 – Moliya va moliyaviy texnologiyalar

SAMARQAND – 2024

	Modul / FAN SILLABUSI Bank-moliya xizmatlari fakulteti Ikkinchi va kechki ta'lim bo'limi uchun 60410400 – Moliya va moliyaviy texnologiyalar	

Fan nomi:	**Moliya asoslari**
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	MA205
Yil:	2
Semestr:	3
Ta`lim shakli:	Kunduzgi va kechki
Mashg`ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma`ruza	30
Amaliy mashg`ulotlar	30
Laboratoriya mashg`ulotlar	-
Seminar	-
Mustaqil ta`lim	90
Kredit miqdori	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O`zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	"Moliya asoslari" fanini o'qitishning maqsadi – talabalarga moliya asoslari fanini o'zlashtirishlarida qo'l keladigan zamonaviy moliya tizimida pulning ahamiyati, inflyatsiya va deflyatsiyaning mazmuni, shaxsiy byudjet va unda moliyaviy rejalashtirishning o'rni, to'lov va hisob-kitoblar, daromad va harajatlar, kredit va qarzlar, moliyaviy xizmatning iste'molchilarining huquqlari va uni himoya qiluvchi tashkilotlar hamda moliyaviy firibgarlik kabi moliyaviy tushunchalarni o'rgatish va ularni amaliyotda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanni o`zlashtirish uchun zarur boshlang`ich bilimlar	
1	Matematika (MAT110)
2	Iqtisodiyot nazariyasi (IQTNAZ110)
3	Moliya (M209)
4	Makroiqtisodiyot (MAKRO205)
5	Statistika (STAT204)

Ta`lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	Pulning mohiyati va funksiyalari, uning nazariyalari haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Inflyatsiyaning u yoki bu turini yuzaga keltiruvchi sabab va omillarni bilishlari lozim;
TN3	Uy xo'jaliklarida daromadlarni shakllantirish yo'llarini bilishi kerak;
TN4	Uy xo'jaliklari xarajatlarini optimallashtirish haqidagi bilimlarga ega bo'lishi kerak;
TN5	Shaxsiy byudjetni shakllantirish, tartibga solish va nazorat qilish haqidagi bilimlarga ega bo'lishi kerak.
	Ko`nikma jihatidan:
TN6	Moliyaviy maqsadlar va ularga erishish trayektoriyalaridan foydalana oladi;
TN7	Shaxsiy byudjetni rejalashtirishda maqsadlarning ta'sirini aniqlay oladi;
TN8	Uy xo'jaliklarida to'lovlar va hisob-kitoblarni amalga oshirish shakllariga baho bera oladi;
TN9	Uy xo'jaliklarida to'lovlarni amalga oshirish usullari va vositalarini aniqlay biladi;
TN10	Jamg'arish madaniyati va jamg'arishning investitsiyalardan farqlash mezonlarini biladi;
TN11	Moliyaviy rejalashtirishda qarz mablag'lari va kreditning o'zaro bog'liqligi asosida moliyaviy qaror qabul qila oladi;
TN12	Moliyaviy xizmat foydalanuvchilarining huquq va majburiyatlarini biladi.

Fan mazmuni		**Ajratil-gan soat**
Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza(M)		
M1	Zamonaviy moliya tizimida pul.	2
M2	Inflyatsiya va deflyatsiya.	2
M3	Uy xo'jaliklari daromadlari.	2
M4	Uy xo'jaliklari xarajatlari.	2
M5	Shaxsiy byudjet.	2
M6	Moliyaviy rejalashtirish.	2
M7	Uy xo'jaliklarida to'lovlar va hisob-kitoblarni amalga oshirish shakllari.	2
M8	Uy xo'jaliklarida to'lovlarni amalga oshirish usullari va vositalari.	2
M9	Uy xo'jaligi jamg'armalari.	2
M10	Kredit va qarzlar.	2
M11	Uy xo'jaliklarini soliqqa tortish.	2
M12	Pensiya ta'minoti.	2

M13	Tadbirkorlik va shaxsiy biznesni tashkil etish.	2
M14	Moliyaviy xizmat foydalanuvchilarining huquq va majburiyatlari.	2
M15	Moliya bozorida moliyaviy firibgarlik.	2
	JAMI:	**30**
	Mashg'ulotlar shakli: Amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Zamonaviy moliya tizimida pul.	2
A2	Inflyatsiya va deflyatsiya.	2
A3	Uy xo'jaliklari daromadlari.	2
A4	Uy xo'jaliklari xarajatlari.	2
A5	Shaxsiy byudjet.	2
A6	Moliyaviy rejalashtirish.	2
A7	Uy xo'jaliklarida to'lovlar va hisob-kitoblarni amalga oshirish shakllari.	2
A8	Uy xo'jaliklarida to'lovlarni amalga oshirish usullari va vositalari.	2
A9	Uy xo'jaligi jamg'armalari.	2
A10	Kredit va qarzlar.	2
A11	Uy xo'jaliklarini soliqqa tortish.	2
A12	Pensiya ta'minoti.	2
A13	Tadbirkorlik va shaxsiy biznesni tashkil etish.	2
A14	Moliyaviy xizmat foydalanuvchilarining huquq va majburiyatlari.	2
A15	Moliya bozorida moliyaviy firibgarlik.	2
	JAMI:	**30**

№	Mustaqil ta'lim (MT)	Ajratil-gan soat
MT1	Jahon iqtisodiyoti amal qilishining zamonaviy sharoitida pulning funksiyalari	6
MT2	Moliya tizimi rivojlanishining turli davrlarida inflyatsiya va deflyatsiya.	6
MT3	Davlat ijtimoiy siyosatining uy xo'jaliklari byudjetidagi o'rni.	6
MT4	Moliya tizimida uy xo'jaliklari xarajatlari samaradorligini oshirish yo'nalishlari.	6
MT5	Shaxsiy byudjet nazoratini amalga oshirish yo'llari.	6
MT6	Shaxsiy byudjetda "moliyaviy yostiq" ni rejalashtirish.	6
MT7	Uy xo'jaliklari hisob-kitoblarida to'lov tizimlarining ahamiyati.	6
MT8	Uy xo'jaliklari tomonidan to'lovlarni amalga oshirish usullari.	6
MT9	Uy xo'jaliklarining investitsiyalari.	6
MT10	Уй xo'jaliклари xarajatlarini moliyalashtirishda qarz kapitalining аҳамияти.	6

MT11	Uy xo'jaliklari xarajatlarida soliqqa tortish.	6
MT12	Uy xo'jaliklarining shaxsiy byudjetini shakllantirishda pensiyalar.	6
MT13	O'zbekiston Respublikasi va boshqa mamlakatlarda tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash.	6
MT14	Uy xo'jaliklari tomonidan фойдаlaniladigan moliyaviy xizmatlar.	6
MT15	Uy xo'jaliklarini moliyaviy firibgarlikdan himoya qilish yo'llari.	6
	JAMI:	90

	Asosiy adabiyotlar
1	O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2014-yil 11-iyuldagi qaroriga muvofiq “O'zbekistonda aholining moliyaviy savodxonligini oshirish” loyihasi.
2	Markaziy bank, Xalqaro moliya korporatsiyasi, Savdo-sanoat palatasi va “Norma” professional rivojlanish markazi “Tadbirkorlar va aholining moliyaviy savodxonligini oshirish” dasturi.
3	Moliyaviy savodxonlik asoslari. O’quv qo’llanma / T.S. Malikov; – T.: “Iqtisod-Moliya”, 2021. - 404 b.
4	Vaxabov A.V., Toshmatov Sh.A., Xaydarov N.X. va b. Moliyaviy savodxonlik asoslari. T.: Baktria press, 2014. 270 b.
5	Богдашевский А. Основы финансовой грамотности. М.: Альпина Паблишер, 2019. 306 с.
6	Финансовая грамотность: учебник для вузов / науч. ред. Р. А. Кокорев. – Москва: Издательство Московского университета, 2021. – 568 с.
	Qo‘shimcha adabiyotlar
1	Pul va banklar: Darslik / A.A.Omonov, T.M.Qoraliyev; - T.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. - 448 b.
2	Восканян Р.О. Финансовая грамотность как условие формирования финансовой культуры. Azimuth of Scientific Research: Economics and Administration. 2018. Т. 7. № 1(22).
3	Тоймухаммедов Й., Умаров З., Хусаинов Ғ. Нақд пулсиз ҳисоб-китоблар ва тўлов тизими. Ўқув қўлланма. LESSON PRESS, 2018. – 445 бет.

Talabaning fan bo‘yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) **5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**

- fanning mohiyati va mazmunini to‘liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo‘l qo‘ymasa;

- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa.

b) **4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini, amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

c) **3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

d) **quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:**

- u fan bo'yicha mashgulotlarga tayorgarlik ko'rmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashgulotlarga doir xech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- u fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'ilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Agar talaba hemis tizimida baholanganda quyidagicha baholanadi.
0-59 ballgacha 2 baho, 60-69 ballgacha 3 baho, 70-89 ballgacha 4 baho, 90-100 ballgacha 5 baho

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Latipova Shaxnoza Maxmudovna, dotsent
E-mail:	latipova_shaxnoz@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, "Moliya" kafedrasi

Taqrizchilar:	**B.Sh.Xusanov** – Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filiali direktori, i.f.n., dotsent **G'.N.Djulmatov** – "EURO LUX STROY" MCHJ direktori

Mazkur Sillabus instituti o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 29 08 dagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. S-09-04/7.

Mazkur Sillabus "Moliya" kafedrasining 2024 yil 26 08 dagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan maqullangan.

O'quv-uslubiy boshqarmasi boshlig'i I.E.Shodmonov

Fakultet dekani O.Pardayev

Ikkinchi va kechki ta'lim bo'limi boshlig'i R.Samandarov

Kafedra mudiri J.R.Zaynalov

Tuzuvchi Sh.M.Latipova